

APPENDIX.
GESTA LIBERII PAPÆ.

ADMONITIO IN GESTA SEQUENTIA.

(Const. Append., p. 87.)

I. Silvestri pseudoconstituto in veteri collectione Langobardicis litteris exarata proxime subjiciuntur Gesta subsequencia. Eorum artifex sese ab exordio mendacem prodit atque imperitum, ubi imperatorem, qui Liberio pontifice Romæ regnabat, non modo Constantinum, Constantem, Constantiumque promiscue vocat, sed et eum appellat « Constantini Magni nepotem, » cum imperatoris hujus filium Constantium tunc Romæ imperasse constet. Deinde quod de Constantini lepra ejusque baptismo in Silvestri papæ falsis gestis ac pseudoconstituto fingitur, repetit. Quod autem Eusebius Cæsariensis episcopus de Constantini Magni baptismo Nicomediæ ab Eusebio civitatis hujus præsule suscepto tradit, de fictitii hujus nepotis baptismo stolide interpretatur. Neque minus falso hæreticam de pluribus Mariæ filiis opinionem Constantio attribuit. Quis vero eum turpiter hallucinari non sentiat, ubi exilii Liberii vel causam vel locum exponit? Liberius enim a Constantio non ideo relegatus est, quia eum deriserit aut accusarit, eique dixerit: « Non erit tuum regnum, quia non times Dominum; » sed quia Athanasii damnationi subscribere noluerit. Istud quoque ignorat nemo, eundem non Noellæ in cœmeterio tribus tantum millibus ab Urbe distanti, sed Bercæ in Syria exulasse. Præterea sic eum in hoc cœmeterio agentem inducit, quasi Felicem loco ejus subrogatum nesciat. Damasum vero tum, cum Liberius in exilium abiit, presbyterum fuisse, atque a Liberio, priusquam Roma exiret, vicarium suum creatum esse mentitur; quamvis illum tunc tantum diaconum, atque Liberii abeuntis comitem extitisse exploratum sit ex Marcellini et Faustini ad imperatores Valentianum, Theodosium et Arcadium precibus. Ibi enim, pag. 2, legere est: « Cum Liberio Damasus ejus diaconus se simulat proficisci: unde fugiens de itinere Romam rediit. » Sane non proficiscendi aut saltem citius redeundi legitima ei extitisset causa, si Liberii vicarius ab ipsomet institutus fuisset. Sed et aliud omnino sonat, quod in iisdem precibus statim subnectitur: « Eo die, quo Liberius ad exilium proficiscebatur, clerus omnis, id est presbyteri, et archidiaconus Felix, et ipse Damasus diaconus... sub jurejurando firmaverunt se, vivente Liberio, pontificem alterum nullatenus habituros. Sed clerus contra fas... Felicem archidiaconum ordinatum in locum Liberii susceperunt. » Tam apertis autem mendaciis refutandis diutius immorari tædet: præsertim cum cætera vel fabulis pariter consentent, vel gestis perperam intellectis, vel præpostere relatis.

II. Horum gestorum architectum ab eo qui superiora Marcellini gesta et Silvestri pseudoconstitutum

A confinxit, non alium esse suspicamus; idque suadet, cum locus quem in exemplaribus manu exaratis obtinent, tum barbara loquendi ratio, quamvis paulo tolerabilior, tum etiam in excogitandis mendaciis imperitia par, et in iis proferendis æqualis impudentia. Quocirca et ea prædictis adjungere inutile non erit. Ad hoc certe proficient, ut unde vitæ Damasi e ms. codice archivi Canoniorum S. Petri a Constantino Cajetano abbate exscriptæ, et Parisiis anno 1672 apud Lud. Billaine cum cæteris Damasi papæ operibus, p. 21, excusæ initia sumpta sint, comperit habeatur. Hujus quippe vitæ scriptor, quamvis nec sermonis nec eruditionis omnino expertus, negari tamen nequit, gestorum illorum dictis non satis circumspicte adhæsisse. Plura quidem castigavit absurda et absona; nonnulla quoque, ab historica veritate abhorrentia, ad ejus normam revocavit: sed non ita correxit omnia ut nihil corrigendum relinqueret. Non enim emendavit quod in his actis de Liberii exilio in cœmeterio Noellæ tertio ab Urbe miliario distante legitur. Et quamvis Felicem ei subrogatum esse non taceat, sic tamen repræsentat Liberium, ut qui Damaso vices committat suas, ac subinde: « omnes catholici gradus ecclesiasticos » ad se convocet, iisque presentibus baptismum multis millibus semel et secundo conferat. Mitimus eundem scriptorem Luciferi episcopi Calaritani, Pancratii atque Hilarii ad Constantium legationem, nec non ejusdem Luciferi, Eusebii Vercellensis, atque ipsius Liberii exilia, quæ concilium ariminense tribus vel quatuor annis præcesserunt, hac synodo posteriora credidisse; Hilarium pictaviensem episcopum cum Hilario diacono, qui Luciferiano schismati adhæsit, confundere, et alia similia de quibus plura disserere non est hujus loci. Hic annotasse satis sit, scriptorem illum his gestis, quæ meliori forma exprimere conatus est, manifeste recentiorum apparere.

INCIPIUNT GESTA LIBERII PAPÆ.

(Indidem, p. 89.)

1. *Fidei confessio.* — Anno regni Constantini (1) regis nepotis Constantini magni viri erat quidam sacerdos Urbis nomine Liberius, pius præsul Christianus prædicans, sicut et doctus fuerat a Marco episcopo urbis Romæ, qui eum ordinavit diaconum in civitate in gremio basilicæ Constantinianæ, semper in Trinitate fixus, Patrem et Filium et Spiritum sanctum prædicans, et laudans « Deum de Deo et lumen de lumine, totum a toto, plenum a pleno; non creatum, sed genitum; non ex nihilo, sed ex Patre,

(1) Anno Christi 327, consulatum gessit Fl. Valerius Constantinus, de quo dubitatur quidem Constantino frater, an fratris filius fuerit: sed is regno numquam potitus legitur: ac certum est id, quod ab Eusebio de baptismo Constantini Magni Nicomediæ traditum est, perperam ad hunc nepotem referri.

unius substantiæ cum Patre: Spiritum vero sanctum Deum nostrum, non ingenitum neque genitum, non creatum neque factum, sed de Patre procedentem, Patris et Filii (*spiritum*), semper cum Patre et Filio cœternum veneramur: unum tamen Deum, quia ex uno Patre totum quod Patris est Deus natus est Filius, et in Patre totum quod inest (*unus ms. quod est*), totum genuit Filium. Pater Filium generans, non minuit nec amisit plenitudinis suæ deitatem. Totum autem, quod Deus pater est, id esse et Filium certissime confitemur cum Spiritu sancto unum Deum piissime confitemur. Credimus Jesum Christum Dominum nostrum Dei Filium, per quem omnia facta sunt quæ in cœlis et in terra, visibilia et invisibilia, propter nostram salutem descendisse de cœlo, qui nunquam desierit esse in cœlo, et natum de Spiritu sancto ex Maria virgine. Verbum caro factum non amisit quod erat, sed cœpit esse quod non erat, non demutatam, sed Deum permanentem, etiam hominem natum, non putative, sed vere, non aereum, sed corporeum, non phantasticum, sed carneum, sed sanguinem, sensum et animam habentem; ita verum hominem ut verum Deum, unum eundemque verum hominem fuisse nullo modo ambigimus confitendum. Hunc eundem Dominum Jesum Christum adimplesse Legem vel Prophetas, passum sub Pontio Pilato, crucifixum secundum Scripturas, tertia die a mortuis resurrexisse, assumptum in cœlis, sedere ad dexteram Patris, inde venturum judicare vivos et mortuos expectamus, et sæculum per ignem (1). »

2. *Constantinus a lepra mundatus. Constans Nicomediæ baptizatus. Liberius relegatus Noellam.* — Hoc cum legisset ex libro antiquo, edoctus a libro Silvestri episcopi Romanorum, eo quod et publice prædicaret, quia (*dele quia*) in nomine Jesu Christi a lepra mundatum fuisset per Silvestrum Constantinum patrum Constantis; erat enim Constans non integre christianus, sed quasi tentator, baptizatus tamen in Trinitate, non tamen integre confitebatur Trinitatem. Baptizatus autem ab Eusebio Nicomediensi in Nicomedia in Aquilone villa. Hic vero dicebat, alios filios habuisse de Maria Joseph. Hoc cum audisset Liberius episcopus urbis Romæ, cœpit deridere eum, et clara voce accusare, et dicere ex omni virtute: « Non erit tuum regnum, quia non times Dominum Deum tuum. » Hoc cum multi referrent regi (2) Constantio, iratus est vehementer, et iussit eum extra civitatem habitare. Habitabat autem ab urbe Roma milliario mi, quasi exul in cymiterio Noellæ via Salaria.

3. *Liberius Damasum vicarium instituit. Petri amor*

(1) *Ex libello fidei qui in Codice Quesnelli extat cap. 39, et apud August., in append. tom. v, Serm. 255, nonnullis mutatis.*

(2) Vitæ Damasi scriptor, de quo in Admonitione prælati sumus, de Constantio Constantini Magni filio, qui Constantino et Constante fratribus defunctis, solus imperium obtinuit, istud non minus falso intellexit.

(3) Hæc ita emendavit et amplificavit vitæ Damasi scriptor, ut longe plenior et elegantior sit Liberii oratio, ac nihil ab eo, quod summum dedecet pon-

A *post negationem. Chrisma in nomine Domini.* — Veniens (3) autem dies Paschæ, vocavit universos presbyteros cives romanos et diaconos, et sedit in eodem cymiterio, et dixit: « Nolite timere quoniam vobiscum ego non habito in civitate Roma, sed habetis vicarium; ecce fratrem et presbyterum Damasum, cujus testimonium vos mihi perhibetis, cujus corpore et mente clara voce vos prædicatis (4). » Respondit autem Dionysius presbyter ad Liberium episcopum urbis Romæ, et dixit: « Præsul sancte et innocens a corruptione et fortis in palmarium Christi, tu enim bene scis, quoniam Petrus apostolus quando negabat ægrotabat. Venit accessio, et iterum negavit. Venit tertio febris, et negavit. Recessit febris, et ploravit et amare et dulco. Medicus autem nondum venerat. Venit medicus post tertium tyfus, fecit medicamentum, et curavit. Qui defecerat ter negando ante passionem, post resurrectionem ter amando reficitur. Respice medicamentum chrisma, chrisma sacramentum. Non nos accuset illa columba, quoniam tu conficis chrisma (*leg. chrisma*) et in nomine ejus quem voce clara prædicabas. Ipsam vocem, quia vox Domini repeti non potest, mutari non potest, audire cum tremore potest (*f. oportet*). »

4. Respondit autem Liberius episcopus urbis Romæ, et dixit: « Domni et sancti compresbyteri, nolite cogitare de crastina. Sic enim dixit Magister: *Crastinus enim dies ipse de se cogitabit* (*Matth. vi, 34*). Hoc enim commonemus. Joannes in deserto baptizabat in pœnitentia. Ideo erat desertum, quia nondum venerat auctor baptismi. Ille enim dum venisset, descendit Spiritus sanctus in specie columbæ, et mansit super aquas et super auctorem baptismi, et sacerdos quod accepit exhibet sacramentum. »

5. *Baptismus in pelve, flumine, palude.* — Respondit Damasus presbyter, et dixit: « Exhibe nobis celebrare Pascha. Ego in humilitate loquor: onus enim, quem (*leg. quod*) tu super te bajulas, nos sublevare non possumus; quia ignoras ubi baptizes. Baptiza in pelve ubi Magister. Pelvis illa non lignum, sed totus mundus est. » Hunc sermonem accepit Liberius cum magno honore, et gaudio plorabat, et dicit ad eum: « Eris major minister, sicut et ille qui nobis dedit baptismum, sic dixit ad plebem: *Qui est vester minor*

D tificem, proferri ponat. Tantum rerum dictarum cum gestis desideratur consensio. In eo autem maxime peccat, quod Liberium exulem sic inducit loquentem, ut qui Ario recens extincto, mutationis rerum maximam inde spem capiat; cum anno Christi 356, extinctus sit Ario, hoc est 20 annis antequam Liberius in exilium pelleretur.

(4) In memorata Damasi vita sic desinit oratio Liberii, subnectiturque Dionysii interlocutio, ut omnia sibi apte cohæreant: sed ibi nihil de negatione seu lapsu atque emendatione Petri. Hæc autem istic non alio videtur attinere, nisi ut Symmachus papa, vel potius concilium a quo absolutus erat, ex culpa eximatur. Eo quidem pacto gestorum istorum artifex Symmachum non innoxium fuisse innueret: sed virum quadam benevolentia specie potius, quam ulla prudentia laude commendatum, in id unum intendisse suspicamus, ut suam Symmacho dignitatem servari potuisset persuaderet.

fiat major (). Respondit Siricius diaconus et dixit : A
« Juba ore meo præsul, et infunde favore. Patres
nostri in typo baptismi transierunt per medium ma-
re. Nam in fluminibus et in paludibus oportet bap-
tizari. » Dicit Liberius episcopus : « Juste locutus es. »
Erat enim ibi non longe a cymiterio Noellæ cymite-
rius Ostrianus, ubi Petrus apostolus baptizavit. Eo-
dem tempore Paschæ baptizavit promiscui sexus nu-
mero quatuor millia duodecim : qui omnes Romani
vel a longe, alii vicini Romanorum desiderabant ab
eodem baptizari.

6. *Constantii expeditio super Danubium.* — Veniens
autem (2) eodem tempore bellum super Danubium
ingestissima (an ingenti-sima) pars barbarorum quasi
intra octavarum Paschæ. Et audiens hoc Constans
(Leg. Constantius) dixit : « Videte hunc sacrilegum, B
quia quod numquam factum est, fecit superstitionem
vanitatis. Ideo hæc plaga multitudinis barbarorum
ingens venit super Romania; » et ambulavit ad bellum,
et profectus est cum grandi amaritudine, et dicebat,
dum exiret portam civitatis : « Sacrilegum Liberium,
qui dixit patrum meum fuisse leprosum, et baptiza-
tum a Silvestro episcopo, et mundatum, dum abiero
super quadrupedes Danubii, et concidero barbaros,
rediens ad urbem Romam, volucris cæli et bestiis
terre carnes ejus immolabo; ipsum solum Liberium,
non enim alios : ne dicant et affirmant me esse per-
secutorem. » Dum esset autem in pugna Danubii,
Constans fortiter urgebatur.

7. *Liberius in basilica S. Petri baptizet rogatur.* —
Veniens autem dies Pentecosten, satis prote-
stus sexus promiscuus urgebatur ad baptismum propter
metum persecutionis. Dicit autem (3) Dionysius pres-
byter : Quare non baptizas ad primum pontificem
nostrum Petrum apostolum? Respondit Damasus et
dixit : Fac; erat enim obscurus sensus Liberii epi-
scopi dicens : Patruus (In actis Damasi, pater) ejus
fabricavit ecclesiam hanc, et construxit. Quoniam ha-

(1) In Damasi vita istud in explicatur, ut vaticinetur
Liberius quod beatus Damasus pro eminentia hu-
militatis et vigilantia, ad culmen sedis apostolicæ esset
quandoque provehendus.

(2) Hæc ita emendavit vitæ Damasi scriptor : In
diebus illis multitudo barbarorum super Danubium con-
gregata est, ut fines Romanorum invaderent. Quod au-
diens, imperator Constantius ait : Videte hunc sacrile-
gum, quia quod numquam factum est, fecit, ideo hæc
plaga multitudinis super regnum nostrum. Et infra dies
paschales profectus est ad bellum, comminans, cum
proficisceretur, Liberio episcopo, quod victor revertens
carnes ejus volucris cæli et terræ bestiis immolaret.

(3) In vita Damasi ipsius Damasi hæc sunt verba ;
in hunc enim modum locus iste restauratur : Volente
autem Liberio in præscripto cymiterio Ostriano bap-
tizari, ait ad eum B. Damasus : Quare opportunitate ac-
cepta non baptizas ad primum nostrum pontificem Pe-
trum apostolum? Respondit Liberius. Quia dubito (nam
pater ejus fabricavit hanc ecclesiam, et construxit) ne
ex hoc trahens ferat sententiam. Homines enim renasci
desiderant, non mori. Quasi vero si Liberio ad eccle-
siam B. Petri accedere liberum fuisset, hæc idonea
esset ratio, cur ab iis qui baptismum expetebant, ibi
baptizandis abstineret, quia hæc ecclesia a Constantii
patre constructa esset.

bet potestatem in patri sui dare sententia. Nam et
aqua ibi non emanat. Homines enim promiscui sexus
renasci desiderant, non mori propter me singulum.
Respondit Dionysius presbyter, et dixit : Renascan-
tur; et si mortui fuerint post baptismum, in cruore
melius vivent.

8. *Damasus pollicetur fontes. Liberius baptizat in
Pentecoste.* — Respondit Damasus, et dixit (4) : « Non
tristetur cor tuum, præsul summe : quia dabo tibi
venam fontis emanantem » Gaudio consolatus est Li-
berius in hunc sermonem, et dicit ei : « Vade, con-
strue affluente Spiritu : et ego veniens cum fratribus
et adorabo illum quem nobis dimisit Christus, qui
pro nobis est pastor. » Et tertio die venit Damasus,
venit Siricius, venit Innocentius, venit Priscus et
Urbanus diaconi ad beatum Petrum apostolum. Erant
enim ibi monumenta, et super aqua denotabat. Fecit
autem quasi cum eos (Leg. eis) consilium Dama-
sus, et dixit : « Date mihi opera mysterii (ministerii),
ut hæc aqua mundetur desuper cadavera hominum. »
Fecit autem cuniculos duos, et exinanivit locum
illum qui est a dextra introeuntibus in basilicam
beati Petri apostoli. Habebat enim ibidem fontem
quæ (leg. qui) non sufficiebat. Et cæcidit montem
Damasus manu sua. Et introivit plus quam consuetum
est. Et construxit fontem. Et nuntiaverunt hi omnes
Liberio episcopo quid actum fuisset. Et jussit con-
venire omnes presbyteros, clericosque et universos
(f. ex universis) gradibus vel fideles. Et voce clara
dixit : « Vocat Petrus oves suas. Ecce homo fidem
C servans, Christum audiens et me peccatorem, fecit
ovile ovium, et dedit eloquio meo dulcedinem mel-
lis : propter quod ego gaudeo, quia non dimisit Pe-
trus introire lupum, et devastare oves ejus. Scitis
baptismum me prædicare in basilica Petri apostoli. »
Hæc omnes cum gaudio susceperunt. Erat enim proxi-
mus dies Pentecosten. Fecit convenire monasteria
et plebem sanctam Christianorum. Et cum Letanæ
(litaniis) venit ad beatum Petrum apostolum. Dedit
autem, dum introisset, hanc orationem : « Deus, qui
misisti Filium tuum, et ostendisti creaturæ creati-

(4) Et ista vitæ Damasi auctor sic mutavit : Non
turbetur cor tuum, pontifex summe, et si coronæ tem-
pus advenit. Sed et de aqua ne sis sollicitus : ego dabo
tibi venam fontis emanantem. Et corroboratus gaudio
Liberius ad verbum ejus, ait ei : Vade itaque, construe
fontem affluentem, ut renascantur omnes qui Ecclesiam
filii esse cupiunt. Et die tertio veniens Damasus pres-
byter cum diaconibus ad ecclesiam S. Petri, communi-
cato consilio dixit eis : Date mihi operam ministerii
hujus. Providens autem expiavit locum illum qui est
ad dexteram introeuntibus basilicam B. Petri, eliminata
inde omni putredine, construxitque fontes, et cæcidit
montem proximum Damasus manu sua . . . et manavit
aqua abundanter, ut repletet fontes quos ipse construx-
erat. Gavisus autem ex hoc Liberius jussit congregari
presbyteros et alios ecclesiasticos gradus. Veniens ad
basilicam prænotatam, cum appropinquasset ad fontem,
dedit orationem hujusmodi : Deus omnipotens qui mi-
sisti, etc., filium tuum, et ostendisti omnium creatorem,
respice super vineam istam, quam plantasti dextera
tua . . . fructum veritatis, qui vivis et regnas in sæculis
sæculorum.

rem, respice super vineam istam, et emunda ab ea spinas et tribulos, et produc palmites ejus in fortitudinem, et dona eis fructum veritatis per Deum et Dominum nostrum Jesum Christum et Spiritum sanctum, qui vivit cum Deo Patre omnipotente a sæculis et nunc et usque in sæcula sæculorum. Et respondit universa plebs: Amen. Et introierunt sabbato Pentecosten, et placuit Liberio fons et gaudio plorabat omnino non amare, sed lavum omnibus videbatur. Ab hora nona catechizavit omnes, et ab hora quasi (1) jam ad occasum usque in Dominica Pentecosten non cessavit baptizare. Multi enim urgebantur (2) baptizare: ita ut Dominicum Pentecosten sabbati Missas celebrarentur hora quasi octava. Et baptizati sunt promiscui sexus fere octo millia octingenti decem (3). Multi eodem tempore desiderabant tangere vestimenta Liberii episcopi.

9. Alia autem die, quæ est feria secunda, audivit universa plebs, quod Constans adeptus quidem (4) victoria fecerat, clara sensu alieno dicebat: « in Nicomediam vadam, » et transivit (5) usque ad Nicomediam, et in Aquilone villa, ubi baptizatus est ab Eusebio Nicomediense, in Arianorum dogma declinat. Eodem loco mortuus est et sepultus Constante III (6) et Constantio aug. et Basso consulibus, ix Kalendas Maias. Et sedit eandem sedem Petri apostoli annos 17, menses 13, dies 8. In ejus tempore fabricata est absis in urbe Roma in regione quinta, et requievit in pace

CENSURA EPISTOLÆ AD ORIENTALES.

(Const. Append., p. 95.)

I. Epistolæ hujus antiquitatem probant nobis transmissa Hilarii fragmenta, et in eam subjecti ejusdem præsulis commentarii. Eiusdem vero falsitatem prima illius verba produnt. Si enim hæc audiamus, Liberius pontificatum iniens, ubi Orientalium de Athanasii nomine litteras accepit, statim missis Alexandriam legatis Athanasium citavit Romam, ac venire renuentem a romanæ ecclesiæ communionem separavit. Quod adeo falsum esse evincit genuina Liberii epistola ad Orientales, de cujus veritate nemo unquam dubitavit, ut ipsi Orientales apud Constantium exposularint, quod prioribus illis litteris suis Liberius nullam habuisset fidem, easque prorsus suppressisset, « ne crimina ejus, quem dicebantur condemnasse, apud

(1) In vita Damasi, quasi undecima usque.

(2) Ibid. urgebantur ad baptismum, ut in Dominica Pentecosten sabbati Missa celebraretur.

(3) Ex iis quæ deinceps sequuntur, vitæ Damasi scriptor nihil arripuit.

(4) Lege, victoriam fuerat, clara voce sensu.

(5) Constantinus Magnus, non is imperator cujus jussu Liberius relegatus est, anno Christi 337, in suburbanis Nicomediæ baptizatus, ibidemque vita functus ab Eusebio in libro IV Vitæ ejus, cap. 61 et seqq., narratur.

(6) Constantis tertius consulatus in annum Christi 346 incidit: in quem annum neque Constantini patris, neque filii ejus Constantii, longe minus Liberii mors convenit.

omnes paterent. Quis enim huic calumniæ fuisset locus, si id egisset re vera, quod hac epistola ferisse narratur. Sane hujus expostulationis iniquitatem demonstrare in promptu fuisset Liberio, si litteris Orientalium permotus, Romam vocasset Athanasium, eumque mox a communionem sua segregasset. Inde enim sequeretur, ut nec suppressisset, nec sprevisset eorum litteras, sed maximam earum rationem habuisset. Verum Liberius sibi conscius a se procul esse hanc culpam, ut aut temere damnaret Athanasium, aut litteras sibi ab Orientalibus scriptas supprimeret; primo quidem se « Orientalium litteras intinasse, legisse ecclesiæ, legisse concilio atque ipsi Orientalibus respondisse » testatur; tum cur iis Athanasii damnationem flagitantibus assensum negasset, hanc reddit rationem: quia « eodem tempore octoginta episcoporum Ægyptiorum de Athanasio sententia » petitioni ipsorum repugnabat: » et « contra divinam legem visum est; cum episcoporum numerus pro Athanasio major existeret, » quam eorum qui eidem adversabantur, his « in parte aliqua commodare consensum. »

II. Dicendine sunt Orientales Liberii animum sic prævertisse, ut eum ad Athanasium damnandum ante induxerint, quam 80 episcoporum Ægyptiorum litteræ Romam pervenissent? At has ipse Liberius sibi « eodem tempore » traditas testificatur, quo litteras Orientalium accepit. Verum etiamsi Orientales hac in re Ægyptiis episcopis diligentiores fuisse poneremus, nihil tamen inde conficeretur omnino, nisi simul largiremur, et Liberium, post acceptas Orientalium litteras, legatos Alexandriam destinasse, et hos legatos Alexandria Romam ante reversos esse, quam Ægyptiorum litteræ Liberio redderentur. Imo etiam tum huic papæ dicendum non fuisset sese, quominus Orientalibus « consensum commodaret, » Ægyptiorum litteris fuisse prohibitum, sed his potius inductum esse, ut consensum jam commodatum revocaret. Mittimus quod Athanasius Liberium, quam diu liber fuit, ad ipsum damnandum inflecti nunquam potuisse scribit; quod Constantii imperatoris cum Liberio dialogus, hæcenus Athanasium ab ipso damnatum non esse fidem facit; quod denique ipse Liberius a defendendi Athanasii studio jam dejectus, se hæcenus in illo defendendo constantem fuisse ostendit, cum constantiæ hujus hanc reddidit rationem: « Quia susceperat illum bonæ memoriæ Julius episcopus decessor meus; verebar ne ab aliquo prævaricator judicaret. » Hujusmodi argumenta fusius exposita, et alia nonnulla, quæ sequentis epistolæ falsitatem demonstrant, apud Hilarium fragm. IV videre licet. Et vero Hilarius in annotationibus, quasi epistolæ huic subjecti, de illa sic loquitur, ut qui eam a Potamio et Eptecto conficiam, ac deinde a Fortuniano Aquileiensi episcopo ad diversos episcopos missam esse existarint. Unde conficitur, ut non anno 362, quo Liberius inivit pontificatum, sed post concilium Mediolanense anno 365 celebratum, quo Fortunianus a pristina laude excidit, divulgata sit.

EPISTOLA,

QUA ATHANASIUS ROMAM CITATUS ET A ROMANÆ ECCLESIE COMMUNIONE SEPARATUS FINGITUR, ORIENTALIBUS IPSIUS ADVERSARIIS A LIBERIO IN COMMUNIONEM SUAM ADMISSIS.

(*Const. Append.*, p. 95.)

Dilectissimis fratribus et coepiscopis nostris universis per Orientem constitutis, Liberius urbis Romæ episcopus æternam salutem.

Studens paci et concordie ecclesiarum, postea quam litteras charitatis vestræ de nomine Athanasii et cæterorum factas ad nomen Julii bonæ memoriæ episcopi accepi; secutus traditionem majorum, presbyteros urbis Romæ Lucium, Paulum et Helianum e latere meo ad Alexandriam ad supradictum Athanasium direxi, ut ad urbem Romam veniret: ut in præsentem id quod Ecclesiæ disciplina existit (*f. exigiti*), in eum statueretur. Litteras etiam ad eundem per supradictos presbyteros dedi, quibus continebatur, quod si non veniret, sciret se alienum esse ab ecclesiæ romanæ communione. Reversi igitur presbyteri nuntiaverunt eum venire noluisse. Secutus denique litteras charitatis vestræ, quas de nomine supradicti Athanasii ad nos dedistis, scatis his litteris, quas ad unanimitatem nostram dedi, me cum omnibus vobis et cum universis episcopis Ecclesiæ catholicæ pacem habere: supradictum autem Athanasium alienum esse a communione mea, sive ecclesiæ romanæ et consortio litterarum ecclesiasticarum (1).

MONITUM

IN EPISTOLAS AMOEBEAS LIBERII ET ATHANASII.

(*Const. Append.*, p. 95.)

I. In novissima operum Athanasii editione, to. II, pag. 667, monuerunt nostri, duas illas epistolas existare quidem in perantiquis Athanasii codicibus; sed, ut ex verbis conjectare licet, unius ejusdemque Græculi imperiti opus sibi videri; certe quæ illic de Trinitate prædicantur, ab usitatis Athanasio loquendi

EPISTOLA LIBERII EPISCOPI ROMÆ AD ATHANASIUM EPISCOPUM ALEXANDRIÆ.

(*Const. Append.*, p. 97.)

Quod Deus Verbum perfectam hominem assumpserit.

Ἔστιν ὃν ἡμῖν ἡ ὁμολογία, ἐπιπόθητέ μοι Ἀθανάσιε. λόγος θεοῦ υἱὸς κατὰ φύσιν ἐκ τοῦ θεοῦ καὶ πατὴρ ὡς γεννηθείς, οὐ κτισθείς, ἀλλ' αἰεὶ ὡς συνἀναρχος τῷ θεῷ καὶ

(1) Hæc epistola adulterina est, Liberioque pontifici falso adscripta; ea occasione, ne credatur, quod aiunt, Liberium vi coactum, Athanasii condemnationi consensisse; idque his rationibus probatur. Primo: Quisquis innocentem Athanasium a catholicorum communione arceri, impios vero Arianos ad communionis vinculum admitti laudat; eum non catholicum, sed arianum esse oportet. Cum itaque is, qui hanc epistolam fragmentis Hilarii inseruit, Athanasii condemnatoriam et excommunicatoriam sententiam laudet, nemo sapiens id ab Hilario factum fuisse credit. Secundo, testimonio Athanasii constat, Liberium usque ad finem exilii, annum scilicet Christi 357, perseverasse constantem et fidelem:

A formulis esse aliena: nec leve illud esse suppositivum argumentum, quod in tanta rerum perturbatione, quanta Liberio pontificatum ineunte universa Ecclesia percellabatur, nulla de temporum iniquitate sit mentio: demum priorem, ut marginali nota indicatur codicis Coisliniani, in quo Ζῆται ἀρχὴν, « Quære initium, » adscriptum est, principio carere; alteram vero nullam præ se ferre epistolæ formam, sed esse ceu ineptam quandam et implicatam fidei expositionem.

II. His addimus, quod in utriusque fronte pro titulo et argumento proponatur, « Quod Deus Verbum perfectum hominem assumpserit; » cum in neutra harum epistolarum artifex id argumenti attingat; atque in prima de Verbo Deo « qui perfectum hominem assumpsit sine peccato, » dicere contentus, in altera de perfecto homine assumpto ne verbum quidem faciat. Unde utramque mutilam esse confirmatur. Ipsum quoque argumentum eis præfixum, quo Apollinarianæ exploditur hæresis, in Liberii tempora minime convenire facile probatur, utpote cum hæc hæresis in Occidente Damaso tantum pontifice innotescere ac divulgari cœperit. Sed et si prius innotuisset, quorsum ab Athanasio, qui Apollinarianæ hæreseos suspectus nunquam fuit, perfecti hominis a Verbo assumpti exigenda confessio? imo quid sibi vult, « Mibi rescribas, si perinde atque nos in vera fide sentias, ut confidenter ac sine discrimine qua: rogas præstare possim? » Nam licet ab Athanasii communione Liberius per vim ad tempus defecerit, de recta tamen ejus fide neque pontificatus initio (tum iis quæ sub Julio gesta erant, tum octoginta episcoporum Ægyptiorum litteris edoctus), neque umquam dubitavit. Neque etiam Liberium sapit operosa illa divinæ Spiritus sancti naturæ assertio, quæ in priore epistola habetur. Qui enim extremis vitæ suæ temporibus ab iis, qui postea Macedoniani cognominati sunt, nullam aliam de Spiritu sancto professionem exegit, quam quæ in nicæno symbolo exponitur, quanto magis sub pontificatus initia eadem professione contentus fuisset.

Hæc igitur est nostra confessio, optatissime Athanasii. Verbum Dei filius secundum naturam ex Deo et Patre genitus, non creatus; sed semper sine initio

quomodo igitur initio pontificatus Athanasium innocentem condemnaverit, Arianisque communicaverit? Tertio, Liberius illa epistola, quam anno 354 per secundam legationem scripsit, ac misit ad Constantium, Athanasium defendit, Arianorumque communionem summopere detestatur: quæ sane ab ipso prudenter scribi non potuissent, si jam sedis suæ initio eum condemnasset. Accedit, quod hac ipsa epistola ad orientales scripta fateatur, se, quod fecerat ante prædecessor Julius, Athanasium usque ad ultimum annum sui exilii semper defendisse. Commendatum itaque esse oportet, Athanasium principio pontificatus Liberii communione ecclesiæ catholicæ privatum fuisse. Hæc Baron. prædicto loco. SEVER. BINUS.